

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 18. МАРТА 1895.

ГОД. XX.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 26.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о даву сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ЦВЕТАК ИЗ ТУДИНЕ

НА ГРОБ ТОШЕ ЈОВАНОВИЋА.

Ах, јадни Тошо ! Ох, ко би мог'о
Да пером слика врлину твоју !
Сјајна је била, а у њој много
Других врлина беше на броју ...
Да, само ... само кол'ко си дана
По мучној стази у напред ступ'о !
Колико беше бола и рана ....
Кол'ко си срце отровом куп'о !
То људи виде, ал' немо ћуте —
Бенија гледе на старој бини,
Славе те... славе !... Ал' тужне куте
Не види нико. Невенит се чини !...
Ал' ти си шак стигао мети,
Где ловор-венци заслуге красе,
Ал' ко ће горку судбину клети,
Која ти тада откуца часе....
И јекну боно откуцај тужни,

А плач се горки са њиме свио....
За тобом плачу, ох, то су дужни —
Од света плач си бар заслужио !
Ах, и ја плачем, срце ме боле,
Туга се стани у груди боне....
А сузне очи гледају роле —
Рећи би хтеле; „Коме ће сне ?....“
Бранковић Ђурђе — Шајлок — Отело —
Не, куд ћу даље... Знамо их знамо,
Ал' тих је рола усахло врело,
Остао је спомен, да, спомен само !

*
Држке ми рука, што ретке пише,
Та више ми се не даје рећи,
Ал' сузе... сузе казаће више,
Које ће дugo за тобом тећи !....

Милхен.

Бранислав.

ЕРНЕСТО РОСИ.

(Свршетак.)

У Београду ће приказати Роси: Лудвига XI., Отела, Краља Љира и Хамлета.

„Лудвига XI.“ приказује Роси експресивно натуралистички, како можда није мислило да се прикаже ни сам писац Делавињ. Песник га замишиља једноставно тграпном, који се претвара светим, те у својим мислима лебди међу земљом и небом. Роси га је схватио другачије. Он износи у свом Лудвигу у првом реду патолошки процес телесни, па се ту упутила у такве детаље патолошког приказивања, да се сваки час целина, карактер, распада, а при том и естетске захтеве позоришних појава у толикој мери занемарује, да се гледаоцу чини, е је пренесен у клинику, у којој је ваздух тежак, борављење неугодно. Роси је у Лудвигу ванредан вир-

туз, који себи допушта, да један пут изнимично буде предметом класичног посматрања, у место да буде чист уметник, који зајази у анализу само толико, колико је за синтетизирање карактера потребно.

У „Отелу“ такођер је ненадкриљив. Ту видиш, како све на њему игра. У страсти кључа му дах у грудима, а у гњеву напињу се вратне његове жиле — између срца и руке ни за један часак није прекинута телеграфска свеза. Његове две руке пуне су драмске крепости, његови прсти указују нам се као азбука, од које уметник знаје саставити читаве речи. У призорима с Дездемоном чини ти се, да се у његову оку крије, сад јуцка чежња, сад опет у часу гњева севне му око као оштар нож у

дубину душе. Но не само у покретима него и речима знаде Роси дати израза својој вештини. Кад му Јаго кане отров љубоморе у душу, његове нам се речи указују и дотичу се нас болно, као стењање дрвета, којему стабло подсеца оштра секира. Не мање нас пак задивљују звуци нежности, што их има Роси. Кад на Кипру закрили од ноћног зрака Дездемону под свој плаши и кад јој добаци онај уздрхтаним гласом пун сласти-изговорени „Andiamo“, (Хајдмо!) тада испчезне у море пред нашим очима наоружани Кипар у време турскога рата, а укаже нам се из пene валова стародревни Кипрос, острво Афродитино, са ружичним својим мирицом и изразом весеља.

„Краља Лира“ приказује Роси као трагикомедију лудила. С дивном генцијалношћу и оштрином знаде уметник, већ код првог изласка краља Лира, јасно предочиши цео му карактер. Чим седне с мачем у дрхтавој руци на престо, видиши из целог му држања пркосан захтев за господством. У свима његовим прстима струји лудило. Како пак сплно утиче на нас, кад погледа старац Лир у своју потисленост! У призорима с Гонерилом и Реганом показује нам Роси, како пародија може такођер произвести трагички учинак. Кад Лир полуђи, видимо, да је разума нестало не само из мозга и ока — већ сви делови тела отказују службни разбору: Лир постаје луд са свим од главе до пете! Ноге му почну дивно поскакивати, прсти титрати се по зраку, а из стаклена, укочена погледа нестане свакога

израза. Није могуће, да би ко могао лудило приказати с већим глумачким схваћањем. Врхунац уметничког стварања је поновни му сусрећај с Корделцијом. Како је Лир лагано, и лагано позна и како се у празно око враћа памћење — тај читав призор душевна је слика, што неодољиво утиче на свачије срце.

Што се тиче „Хамлета“ Росијева, негда су много приговарали његовој изведби. Роси, који је много учипо, учипо је и из Хамлета нешто, што се не може надмашити. Доказ је већ онај покret, који не може нико више да изведе и с којим у монологу: „Бити или небити“, „Morire! Dormire!“ као да ступ меланкоље стоји пред нама. Роси нам се у том часу причпња као споменик бола, који оживотворава у себи веру о иштавости овога живота. Да, први покрет мора свакоме доказати, да Роси није технички уметник, који све унапред прорачуна, већ да се тек из дубине душе у њему све ствара, што онда и у гласу и покрету долази до израза. Неодољив је у призору с краљицом у трећем чину, где избације на површину сав Хамлетов гњев. У „buona notte!“ (лаку ноћ!) крије се највећа поруга. Роси постаје песничком и наставља онде, где је песник казао своју последњу реч.

Ми се поуздано надамо, да ће гостовање Росијево у Београду бити особито уживање за наш позоришни свет, а од несумњиве користи за наше глумице.

ИСТИЖИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Видо.“) слика из сеоског живота у 5 чинова, с певањем и играњем, написали Ј. Веселиновић и Д. Брзак, музика од Јенка, приказан 24 марта о. г.

Реприза овога комада учинила је на нашу публику онај исти подељени утисак као и први пут. Критика је већ опетовано истакла и недостатке и добре стране овога комада, за то би било сувишно, упустити се у потанку анализу његове композиције и расплета. Баш за то, јер су писци своје дело обележили: као „слике из сеоског живота,“ треба да и критика не узме

најстрожије мерило, да више разбира о том, јесу ли те поједине слике верне и у пристојном руку изнесене, него ли, да се поставља тежиште на заплет и расплет рдње. Има ли се то становиште на уму, онда ће и суд о „Види“ бити много другачији, него кад се тежиште критике постави на драматску композицију и технику. Што се тиче појединих слика, признаће свако, да су гдекоје од њих не само верне, него да је верност приказивања управо где где и сувишне веристичка. Много имаде у комаду успоређења, израза и речи, које својом драстичношћу, до душе, карактеришу начин изражавања сеоског

народа, али тако крупни изрази не чине пријатан утисак чи онда, кад смо их принуђени у животу слушати, а на позорници управо нам сметају.

Ко тумачи Аристотелову теорију, да је вештина и поезија: подражавање природи, тако да је поезија и вештина само: просто ко-ширање природе и реалности, тај није разумео Аристотелових правила о тој ствари. У опште, велика је разлика међу реализмом и натурализмом; а баш те границе међу естетиком реализма и заблудама натурализма нису имали писци на уму, када су свој комад испреплели реченицама, изразима и упоређењима, на које наша позоришна публика није научена, да их са позорнице слуша. Добар укус знаде увек из разнице народнога говора изабрати оно, што је карактеристично, али што не носи обележје најсировијега рустичизма. Ну ако имаде и тако крупних ствари у „Биди“, има и такових посве изворних израза, што својом згодношћу и наивношћу управо мame смех на уста Тако делује оно место на крају петога чина, где газда Маринко (г. Лукић) вели Здравкову другу Милићу, (г. Марковић), да му је памет: „министарска.“

Како је завршетак комада добро замишљен и како је цели комад богато снабдевен згодним кореографским и певачким помагалима, а нарочито, када су глумци својој задаћи дорасли, како је то и овај пут наша вредна дружина показала: онда може овај комад поднети и без обзира на његове техничке недостатке и споменуте крупности у начину изражавања.

Игра је била „comme il faut“. Свако је и овај пут био на свом месту. Г. Лукић је као газда Маринко своју улогу од почетка до краја интерпретисао оном прецизношћу, промишљеношћу и јасноћом говора, како смо то код њега већ свики. Нарочито му је изврсно испао за руком онај прелом и метаморфоза па крају, где се диви јуваштву свога сина. Г. Добриновић је у свом Максиму створио опет један тип у галерији својих изврсних глумачких типова, па је на ошту жељу публике принуђен био некоје песме поновно певати и изазвати нову буру пlesкања и одобравања.

Добро је своју улогу извела и гђа Тодосићка као жена Маринкова. Код ње је редовно изговор тако јасан, да јој се то управо увек мора признати и похвалити.

У овој верно изнесеној слици избора сеоског кмета, приказали су особито господе Бакаловић и Тодосић па и остали без претеривања и ипак верно непоузданост, препреденост и превртљивост купљених изборника и карикатуре изборне слободе.

Посве смо били задовољни и лепим певањем и добрым приказивањем г. Марковића, као друга Здравкова, без кога би јади Здравко (г. Спасић), уза све своје врлине као Ђидо, остао без девојке.

Г. Спасић је неспретност, дивљу срамежљивост и фаталну преданост заљубљенога сеоскога момка управо у свима ниансама добро интерпретисао. „Биду“ може он у своје најспектије улоге уврстити.

Нарочито упозорујемо на грациозну мимику лица и очију и вибрацију ако и ситнога али за то симпатичнога гласа гђице: Ђуришићеве, која је Љубицу, кћерку Станојлову, приказала тако, да и њој, па и Петри (г. Лукићка) која је такођер лепо извела своју малу улогу, радо опраштамо ону малу дисхармонију у дуету.

Разуме се, да је успеху комада и овај пут највише приломогао кореографски и певачки део комада, а наши глумци и глумице морадоше и овај пут продуљити игранку на крају игре.

Јенкове мелодије и народни мотиви у песми и игри никада не промаше ефекта.

Макар да је комад даван ван претплате, може управа и са материјалним ефектом на каси бити задовољна.

На представи смо видили у управитељевој ложи г. др. Н. Петровића, управитеља кр. српског народног позоришта у Београду, који је тапшањем више пута изражавао своје допадање игри наше позоришне дружине. **J. Хр.**

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Ред позоришних представа.

У недељу 19. (31.) марта: **„Милош Обилић.“** Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Јован Суботић.

У уторак 21. марта (2. априла): **„Последње љубавно писмо.“** Шаљива игра у 3 чина, написао В. Сарду.

У среду 22. марта (3. априла): **„Задужбина цара Лазара.“** Историјска слика у 5 чинова, с певањем, написао Милорад П. Шанчанин, музика од Х. Дубека. (Представа за ђаке и децу у 4 саходата после подне собаљеним ценама.)

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

26. Представа. У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ. У претплати 20.

У Новоме Саду, у суботу 18. (30.) марта 1895.

ПРВИ ПУТ:

ГОСПОДСКА СИРОТИЊА.

Позоришна игра у 4 чина, написао Г. Чики, превео Урош Топонарски. — Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Густав Балнаји, рачунарски саветник	— — — — —	Лукић.	
Бёла, сестра му	— — — — —	З. Ђуришићева.	
Антал Шодро, официјал	— — — — —	Николић.	
Софија, жена му	— — — — —	К. Жикићка.	
Естера, рођака им	— — — — —	М. Марковићка.	
Балшт Чома, дневничар	— — — — —	Добриновић.	
Марта	— — — — —	Ј. Весићева.	
Клотилда	— — — — —	Љ. Душановићка.	
Аурелија	кћери му	— — — — —	Д. Весићева.
Јуцика		— — — — —	Д. Туцаковићева.

Шимон Мади, почасни помоћник конциписта	— — — — —	Спасић.
Андрија Попрадић	— — — — —	Тодосић.
Евђеније Тарџали	— — — — —	Васиљевић.
Еуфимија Зегерњеји	— — — — —	Д. Васиљевићка.
Мезејевица	— — — — —	К. Тодосићка.
Хантош	— — — — —	Стефановић.
Барна	— — — — —	Жикић.
Мартин Мурок, адвокат	— — — — —	Душановић.
Келнер	— — — — —	Станковић.
Товија, послужитељ у звању	— — — — —	Илић.

Догађа се у данашње време.

Војнички свиракчи збор 70. варадинске пешачке пуковније свираче ове комаде: 1. „Carmen — Marsch“ од Бизета. — 2. „Wenn die Schwalben heimwärts zieh'n“ Песма од Анта. — 3. „Potroštri“ für lustige Leut' од Комјака. — 4. „Frühlings-Idylle“, од Фишера,

Улазнице могу се добити у књижари Браће М. Поповића од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне у позоришту и после на каси.

Болује: Ј. Добриновићка.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$ свршетак у $10\frac{1}{2}$ сахата.